

15 NOV 1929

R.S. No. 757

అభినవనర్వతి

యను నాక మాసపత్రిక.

నాగరఖండ స్వర్ణకారవ్యవహారాని బహుగ్రంథకర్తయగు
జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపబడుచున్నది.

జానపాడు.

సంపుటము 21

1929 సం॥

సంచిక

నవంబరు నెల

8

విషయములు.

- ౧ శ్రీ సూర్యస్థన నక్షత్రమాల -
అష్టావధాని, పండితారాధ్యుల సూర్యనారాయణకవిగారు.
- ౨ నేటికాలపు కవిత్వము - 'రెడ్డిరాజి'.
- ౩ పల్నాటియాత్ర - 'గ్రంథాలయ సర్వస్వము'.
- ౪ పూర్వజన్మలు కలవా లేవా? - 'నవ్యులతోడి'.
- ౫ నాగరకత యనగా నేమి? - కృష్ణార్యుడు.
- ౬ నిజాము రాష్ట్రమందలి రెడ్లు - మరవరము ప్రభావరెడ్డి, బి.వి.గారు.
- ౭ ఆరోగ్య కామేశ్వరి - చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిగారు.
- ౮ నాగరఖండము - సంపాదకుడు.

చందానిర్ణయము సంవత్సరమునకు

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయులకు రు 10 0 0

పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు 8 0 0

Printed at the Chandrika Press, Guntur,
and published at Janapadu by the Editor, Astavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry,
author of Nagarakhandam, Swarnakaravyavaharam
etc., etc.

ప్రధాన పోషకులు.

- ౧ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వామిలవారు, కందుూరు.
- ౨ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు పుష్పగిరి స్వామిలవారు, కమలాపురం.
- ౩ బాకరాజు పరాంకుశరావుదేశాయిగారు. యాదవరం.
- ౪ గామసింగుగారు - నెల్లూరు.
- ౫ ఇనిగెల వెంకటధర్మారెడ్డి సర్వేశముఖుగారు - ఆత్మకూరు.
- ౬ తంగడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోర్లంపాడు.

పోషకులు.

- ౧ రాజా వెంకటాద్రిప్రసాదరావు, బహదరు జమీందారుగారు-నూజివీడు.
- ౨ గూడూరి వీరసాంబశివరావు సర్వేశపాండ్లగారు, మానెకొండూరు
- ౩ జాగర్లమూడి కుప్పుస్వామినాయుడుగారు, కారంచేడు
- ౪ నెల్లూరు నరసింహారావుగారు, జనగాం
- ౫ లింగాల వెంకటరెడ్డి దేశముఖుగారు, కందవరము
- ౬ రంగాచార్యులుగారు, ముక్కూరు, దేశముఖు, మనీదుపల్లె.
- ౭ చారబుడ్డి రత్నారెడ్డిపేలుగారు, న్యాలపోగుల
- ౮ రామయాచికా పుస్తకభాండాగారము, లక్ష్మీనర్సాపురము.
- ౯ టి. లక్ష్మణసింగుగారు, జనగాం
- ౧౦ రాజా మంత్రిప్రగడ వెంకటహనుమంతరావు, రాఘవరావుగారు, లింగగిరి.
- ౧౧ పిళుపాటి వెంకటరాయశర్మగారు, కరవది
- ౧౨ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు అభినవ విరూపాక్ష పీఠాధిపతులు, దుగ్గందూరు.
- ౧౩ క్యామాపంతుల వెంకటేశ్వరరావుగారు, తహశీల్దారు, ఆరుమూరు.
- ౧౪ కొత్తాపాలి వెంకటేశ్వరరావుగారు, సంగం
- ౧౫ లింగాల రంగారెడ్డి దేశముఖుగారు, గణపురం,
- ౧౬ రాజా కందుకూరు నూర్యప్రకాశరావు బహదరు, జమీందారుగారు-దేవిడి.
- ౧౭ సాకుంట కిషక్రావు దేశముఖ్ గారు, జగితాల.
- ౧౮ కురికాల వెంకటేశ్వరరావుగారు. పరకాల.
- ౧౯ మండ చినవెంకయ్యగారు, దండమూడి.

సహాయులు

- ౧ కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట
- ౨ మెదక్ కిషక్రావు దేశముఖుగారు, నల్లపల్లి
- ౩ వీరకాయల హనుమంతరావు దేశపాండ్లగారు, రాయగిరి
- ౪ లక్ష్మీనరసింహస్వామివారు, యాదగిరి
- ౫ నెల్లూరు శేకవరావు దేశముఖుగారు, మెపురం.
- ౬ వావిళ్ళ వెంకటేశ్వరకాశ్రీగారు, చెన్నపట్టణము.
- ౭ పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు, పీడరు బెజవాడ
- ౮ తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం, దుగ్గిరాల

అభినవ నరస్సు

సంపుటము	భానపాడు	సంచిక
౨౦	శుక్ల సం॥ కార్తికమాసము	౮

శ్రీ సూర్యస్తవన తుత్రమాల.

శా॥ శ్రీమత్పద్మభవుండు, శౌరి, గిరిజాసీమంతినిభర్తయున్
 సీమూర్తిన్ విలసిల్లునంచు విబుధానీకంబు కాలత్రయిన్
 సీమంబొప్పు భజింతు ప్రత్యహము వర్తింపంగ నాశక్యమే
 సీమాహాత్మ్య మగోచరంబుగద తుడీ! సూర్యనారాయణా!

మ॥ తమముం ద్రోచి వనప్రకాండములఁ బద్మవ్రత మున్మీలన
 త్వముఁ గాంచన్ మలినాళి వాడగ జగ త్సంతాన ముద్యత్రుభో
 ధమహానందము నొందఁజేసెడు భవన్మాహాత్మ్య మే నెంతు ని
 త్యము నారోగ్య మొసంగి పోవవె దినేశా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ మంజేహతిదశాహితాబ్జమడవన్మాతంగ దివ్యప్రభా
 నందీభూతరథాంగ దుర్భరబృహన్నా నారుజాభంగ మా
 సీందుస్వచ్ఛమనోనుషంగ సగజాధీశాచ్యుతాంభోజభూ
 స్సందీప్తాంగ కృపాంతరంగ హృతదోషా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ సీమంత్రంబుఁ బఠించిన న్నిరతము న్నిష్ఠావిధిన్ నీపురో
 భూమిన్నిల్చి సమస్కృతుల్ సలిపినన్ ముక్తంబుతొ దుష్కృతి
 స్తామంబుల్ బహురోగసంభవమహాదుఃఖంబులుం బాయు స
 త్యామోదంబులు గల్గు దివ్యరూచిసాంద్రా! సూర్యనారాయణా!

మ॥ కరసాహస్రమునం బయోధిజల మింకంజేయఁగాఁజాలుదు
 ర్భరమై తోచెడు, సీతాప మఖిలప్రాణిప్రజాధారబం
 ధురవర్షాకృతి సీకృపారసము తోడ్పఁజూపి లోకంబులం
 బరిపాలించు ప్రభుండ వీవ కమలాప్తా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ ఒకచక్రింబునఁ బోవుతే, రసమసంఖ్యోపేతమా వాహస
 ప్తకర్ముఁ బయ్యెరతిండి షగ్గములు రధ్యంబో నిరాలంబముఁ
 వికలాంగుండగువాఁడు సారథి కడుం జిత్రంబు నీయాన మే
 రికి శక్యంబు నుతింప నీమహిమ తండ్రి ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ పవలున్ రాతిరి మాసముల్ ఋతువు లబ్బంబుల్ భవద్ధ్యానసం
 భవకాలాంగములై జగంబు నడుపం బ్రత్యక్షుడై వంబవై
 భువనశ్రేణికి నక్షివై విబుధసంపూజ్యుండవై కర్మసా
 క్షివివై యొప్పెడు నిన్నుఁగొల్తు సతిభక్తిన్ సూర్యనారాయణా !

మ॥ అనలుండుఁ మిహికాంకుఁడున్ జలసమీరాకాశముల్ ధాత్రి
 ఘనతేజంబును గాంతియు స్థలముగాకారంబు శశ్వత్ప్రచా [యున్
 లనముం దృశ్యత సత్ఫలోదయము తెల్లం గాంచి దీపింపఁ గా
 రణ మీవే! గద లోకరక్షగుణాన్ద్రా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ తొలిపల్కుల్ గలతావు చీకటిగమిం దూలింపఁగాఁ జాలువె
 ట్లలకుఁ మేలగుపోవు నిచ్చలును మ్రొక్కుత్పెట్టు బల్ బాసవా
 త్నెలకూటంబులు వేల్పుటావు చదలన్నీలంపు మేల్కట్టునఁ
 జెలువౌ కెంపులపూవు నీవుగద తండ్రి ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ ఉదయారంభముగా ధరాగగనమఖ్యోర్వీచరజ్జంతువుల్
 బొదలుఁ మోదముతోడ, నీవు సపరాంభోరాశిలోఁ గుంకఁ దె
 ల్వి దొఱంగం గనుమూయు గాఢతమ ముర్వింబర్వ, నీతోడిదే
 గద లోకంబు నమజ్జనావనసుదీక్షా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ సరసీజాప్త సభోమణీ దినకరా ఛాయామనోవల్లభా
 సురసేవ్యాంఘ్రి మహాఘుఘస్మర స్వయంజ్యోతి త్రియావిగ్రహా
 కరుణాసాంద్ర రుజాటవీధహన భక్తవ్రాత కల్పదుగ్రమా
 శరణంటి న్ననుబోధవే గ్రహగణేశా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ అనఘంబైన భవస్మయూఖరుచి బ్రహ్మాండంబు నిండంగ సం
 జనితామోదమునం జరాచరజగజ్జాలంబు వొల్పున్ ఘనా
 ఘనరోధంబున నొక్కచోఁ గనులకుం గాన్పింపమిఁనాడు దు
 ర్దినమై దుస్సహమై తనర్చుగద తండ్రి ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ శుంభజ్వల్యమహావనీహితసచ్చూరావతంసాశికిన్
 భారాతిపురప్రవేశఘటనాసంస్తూయమానాధ్వమై
 రంభాదిప్రమదాకుచద్వయపరీరంభానుభావాప్తిచే
 సంభావించెడు నీదు మూర్తి పరమేశా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ వ్రతపూజాతపముల్ సభక్తినియమప్రారంభులై నిత్య మం
 చితరీతి న్నినుఁగూర్చి చేయుచును నీచే నైహికాముష్మిక
 ద్వితయం బంది సుఖంతు రెల్లరును నీదవ్యప్రభావంబు పృ
 స్తుతి సేయంగను నేర్తురే? గురుఘణీందుగ్రీ సూర్యనారాయణా !

శా॥ ఏకల్యాణగుణాకర్తు ద్విజులు బ్రహ్మాందాదిబృందారకా
 నీకంబున్ నుదినిల్పి వేదవిధుల సేవింపుచున్నారు సం
 భ్యాకాలంబుల భక్తియుక్తులగుచున్ దర్శింపఁగా నట్టిలో
 కై కాధీశుఁడ వీవకావె పరమాత్మా ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ చారుస్తోత్రవిధిం గనెన్ నిగమపుంజం బున్ని నీయందు సే
 వారక్తి గ్రహలోక మొందె నికటావాసం బజేశాచ్యుతుల్
 సారధ్యానతపంబులం బడసి రుచద్రావపాయుజ్యముల్
 దూరీభూతసమస్తదోష ! కరుణాఘా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ పొలయల్కంబలె రేయియెల్ల ముకిశీభూతాస్యయాపద్ధిసీ
లలనారత్నహిమావగుంతనము నల్లం బాపుచుక నీకరం
బుల గిల్గింతల వేతెటంగుల మొగంబుం దేర్చి నవ్వింతు వ
ర్జిలి నామోదమునం జెలంగ సరసుల్ శ్రీసూర్యనారాయణా !

శా॥ నానారోగవిభంజనంబు దుర్మితై నస్తులవాతూలముక
దీనాపద్వనపావకంబు వినమద్దివ్యావసీజంబు వి
జ్ఞానోపాదనమూలముక భవలతాశాతాసిరాజంబు ని
ర్వాణశ్రీసుఖదంబు నీమనువు దేవా ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ లోకాలోకమహీధరోత్కృమణతాలుప్యత్త మోలోకమై
లోకాలోకనపర్వమై వెలుగు నీలోకోత్తరంబా మహా
లోకస్ఫూర్తిని గాదె మూడుజగముల్ పుట్టుక మనుక లీనమా
నీకుమించిన వేల్పులేఁ డెచటఁ దండీ ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ భూమధ్యంబును దాటి నీవు మకరంబుంజేరు కాలంబునక
హేమంతం బతిదుస్సహం బగుట నెంతేఁ గుంది నీరాకకై
యేమర్పించెడు పాయసాన్నములచేఁ దృప్తుండవై క్రమ్మరక
రా, మా కయ్యదె పుణ్యకాలము దినేంద్రా ! సూర్యనారాయణా

మ॥ విమలప్రాజ్ఞగ సింహాపీఠిఁ గొలువై వీకక వసుస్ఫూర్తిచేఁ
గమలాభ్యంబితకోశజాత మలరంగా శత్రురాజ్ఞప్రకా
శమటక సత్పథవర్తివై వసుమతీ చక్రకావనోల్లాసన
క్రమతం బొల్తు వినాఖ్య సార్థకముగాఁగక సూర్యనారాయణా !

శా॥ నీపాదంబుల నాత్మనిల్పుచు నదా నీనామమే యెంచి ని
న్నే పూజింపుచు నుంటి భక్తిమెయి నన్నీపట్ల రక్షింపవే
మాపుక రేపును నొంచు నీరుజ హరింపంజేసి యారోగ్యమీ
వే పుణ్యాకర ! లోకబాంధవ ! కృపాభీ ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ అకలంకాత్మత నిన్ను తించి మధురవ్యాహరసారప్రభా
తకవిత్యాంచితకల్పనాపటిమ విధ్వస్తామయుండై మయా
రకపీండుగిండు వెలింగె నే నటు లొనర్పం జాల నిర్వేతుకా
చ్చకటాక్షంబునఁ బ్రోవవయ్య పరమేశా ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ నే నల్పుండను బాపకర్కుడ మహాసీచాత్మకుండఁ రుజా
ధీనాంగుండను మూఢుండఁ జడుండ నా దీనత్వముం బాపి స్వా
మీ ! నఁగావవె నీదుపాదములె నెమ్మిం గొల్చుచున్నాడ వి
జ్ఞానాధీశ్వర ! పాపసంహర ! దినేశా ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ భక్తాభీష్టఫలప్రదాత వని నిఁ బల్మారు భాషించు నా
ర్యోక్తి స్సమ్మి భజించుచుంటి నిను నాయల్లంబులోనఁ రుజా
ముక్తుం జేసి యనుగ్రహింపుము వెసం బూర్ణానుకంపానుభా
సిక్తస్వాంత ! నిజశ్రీతాఘనగవజ్జీ ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ కోర న్నామది నన్యదైవములఁ గైకో మెల్ల నేమందులఁ
గూరవ్యాధివిరూపితాంగకములఁ బోషించు దివ్యైషధం
బైరాజిలైదు నీదుపాదభజనావ్యాసంగమే తక్క నా
కారోగ్యంబు నొసంగి ప్రోవవె దినేశా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ వసజాతోద్భవశేషవాసవగురుల్ వర్ణింపఁగాఁ జాల రై
నను వాక్కుద్ధి యటంచు భక్తిగదురఁ నానేర్చు చందంబునఁ
దనరం గూర్చితఁ దప్పలఁ మనిచి యీ సత్తత్రమాలఁ గ్రహిం
చి ననుంబ్రోవవె సత్కృపాజలనిధీ ! శ్రీసూర్యనారాయణా !

“నేటి కాలపు కవిత్వ” విచారణ

(అవిద్యా శేఖరకృతి)

౪ గురువందనాధికరణ విచారణాధికరణము

౧ సూ. అథ గురువందనాధికరణ విచారణా.

ఇటుపైని విద్యాశేఖరులవారు గ్రంథాదియందు చేసిన గురు వందనాదులగు శ్లోకములను గుఱించిన విచారణ గల అధికరణము ఆరంభింపబడు నని సూత్రార్థము. అనగా ఈ అధికరణములో గురు వందనశ్లోక చర్చ చేస్తా మనే తాత్పర్యం గ్రాహ్యం గ్రాహ్యం. ద్వీరుక్తిః దృఢార్థా.

౨ సూ. తత్ర శిష్టాన్వవాయేతి, అన్యే ప్రమథనాధేతి చ శ్లోకయో ద్విచారణా.

అందు మొదటిశ్లోకము అయిన శిష్టాన్వవాయ అనేదిన్నీ అన్యే ప్రమథనాధాద్యాః- అనేదిన్నీ విచారణధానికి వస్తున్నవని వ్యాఖ్యేయం.

విశయః

మొదటిశ్లోకంలో గురుపాదములు ప్రేమతో (తన) హృదయమున వర్తించుగాక-అని కోరుచున్నారు. ఇందులో గురుపాదాః అనేమాటకు గురువులయొక్క పాదాలు-అనే అర్థంచేస్తే ప్రేమతో వర్తించుటకు మనస్సు మొదలయిన అంతరింధ్రియములున్నూ, సర్వస్య గాత్రస్య శిరః ప్రధానం-అనే న్యాయానుసారము-తలకాయా మొదలయినవి ఉండగా, కాళ్ళే హృదయంలో వర్తించవలెనని వీరు కోరుట- అసమంజసం గా కనిపిస్తున్నది. అట్లా కాకుండా తాతపాదులు మొదలయిన చోట్లవలె పూజ్యార్థకంలో ప్రయోగించారని అనేటట్లయితే క్లిష్టార్థం ఆపతితం అవుతుంది. పైగా ఇట్లా సందిగ్ధంగా చెప్పడం కవిసంప్రదాయం కాదు. కనుక ఇది అనుచితం. ఇట్లే ప్రమథనాధాదులు నిర్వాజములై కరుణించితములయిన కటాక్షములను ప్రసరింపజేయుదురు గాక-అనే ఇత్యాది వాక్యాలున్నూ వ్యర్థములే అవుతవి. పునరుక్తములుగూడా అవుతవి. ఏమంటే కటాక్షజల్దంలోనే కరుణించితత్వమున్నూ, నిర్వాజత్వమున్నూ వ్యక్తమవుతున్నవి. కనుక ఇవి కేవల

వ్యర్థాలూ పునరుక్తాలూ మాత్రమే కాకుండా, అపుష్టార్థాలుకూడా అవుతవి.

ఈరీతిగానే వీరాంశ్చ కవితాధీనా ధీరా రసవిమోహితా అన్న శ్లోకం కూడా అనేక సంశయగ్రస్తమగుచున్నది. వాటిలో-వీరులనడంతోటే-వీరులూ? పల్నాటివీరులా? ప్రెసిడెన్సి కాలేజీ వీరులా? లేకపోతే గణాచారులూ?-అని ఇత్యాదిగా ఒకసందేహం, వీరులూ అంటే కవులూ అని అర్థం జేసేటట్లయితే కవితాధీనా అనే విశేషణం అసంగతమవుతుంది. పైగా కవులు కవితకు అధీను లవుతారా? లేకపోతే కవితే కవులకు అధీనమవుతుందా? అనే సందేహాలు గలగడం, రెండూ. రసవిమోహితులైన ధీరులూ, అన్నప్పుడు కాని ధీరులుంటారా? అనేది మూడో సందేహం. ఇట్లానే అనేక సంశయగ్రస్తం ఇది అవుతున్నది.

ఈరీతిగానే త్రిలింగజననీం వందే-అన్న శ్లోకం అపార్థాలకు ఆకరమవుతున్నది. ఆపిమ్మట భారతీయవాఙ్మయద్రవ్యలను స్తుతిస్తా ననడమున్నూ అసంబద్ధవచనమే అవుతున్నది. ఈవిధంగా శ్లోకవంచకమునకు పంచకంతలు పట్టుచున్నవి. కాబట్టి-ఇవి సందేహస్పదాలు.

పూర్వపక్షం

కాదయ్యా! - మీమాటలు బాతుగా అసంగతాలు. మొదటి శ్లోకంలో చెప్పిన సీతారామవిపశ్చితులు వీరికి గురువులు. కాబట్టిన్నీ, ప్రముఖనాథ భట్టాచార్యులువారు కలకత్తాలో విద్యచెప్పించి విద్యాశేఖరత్వవిరుడు ఇప్పించిన గురువులు కాబట్టిన్నీ, వారిని భక్తితో స్మరించి ధ్యానించి హృదయవర్తులనుగా గ్రంథకర్త చేసికొంటున్నాడు. గనుక మొదటి రెండుశ్లోకాలూ బౌద్ధిత్వం కలిగివున్నవనీ అంటారా?

సమాధానం

గురువందనం చేయడం అనుచితమని మేము అనటం లేదు. కాని ఆ సీతారామశాస్త్రుల్లవద్ద వీరు తెలుగే చదివారో, లేక సంస్కృతమే చదివారో, వారు వీరికి ఎట్లాగురువులొ చచ్చిపోయిన ఆపాదులు వీరిహృదయంలో ప్రేమతో వర్తించడం ఎట్లాగో సందిగ్ధంగా వున్నదని చెప్పాము. కేవలం ఇంతకాకుండా గురుపాదాః-అనే ఇత్యాది

ప్రయోగములు క్లిష్టాధిదోషజప్తములని చెబుతాం. కావ్యంలో ఇల్లాంటి ప్రయోగములు అనుచితా లని విద్యాశేఖరులే ముందు వ్రాస్తారుకాబట్టి.

పూర్వపక్షం

సరే. కానీండి. వీరాంశ్చ కవితాధీనా, కృష్ణాపినాకినీ... త్రిలింగజననీ, స్తవీమి ధ్వనికారాద్యాః-అనే ఈమూడుశ్లోకాలయినా ఔచిత్యాన్ని వహిస్తున్నవంటాం. ఎందువల్లా—అంటే, ఇందులో వీరాంశ్చ కవితాధీనా అనేదానిలో “కవి-కవిత్యము”-ను గుఱించిన తత్త్వం మనోహరంగా ప్రదర్శింపబడ్డదిగనుకా. అని అంటారా?— అట్లా అయితే వినండి:—

సమాధానం

కవులను ఎవ్వరూ వీరు అనడంలేదు. వారు కవితకు ఆధీను లనీ చెప్పడంలేదు. ఒక వేళ అట్లా చెప్పినా అది యుక్తంగా ఉండదు. కవికి కవిత స్వాధీన కావలెగాని, గుఱ్ఱానికి కాతు స్వాధీనం పడ్డట్లు కవే కవితకు స్వాధీనుడు కాగూడదు. అయితే అట్టివాడిపని గుఱ్ఱం మూడు కాళ్ళతో నడచినట్లు వుంటుంది.

ఇక నాలుగోశ్లోకంలో త్రిలింగజననిని ప్రయోగించారు. తాను వసించేదేశాన్ని తల్లిగా ఆరోపించుకోవడం మంచిదే గాని, ఆ ఆరోపించుకొనుటలో జననీ-అనే ప్రీతబ్రహ్మసృష్టమునకు అనురూపంగా ఉండేటట్లు త్రిలింగశబ్దాన్ని సవరించుకోవలె. ఇది నీరు చేయలేదు. వైగా త్రిలింగమనేమాట ఆంధ్రదేశానికి రెడ్లపాలన కాలంనుండి పేరుగా వచ్చినట్టిది. కనుక అసలుపేరైన ఆంధ్రజనని అనకుండా త్రిలింగజనని అనడం అనుచితం అనక తప్పదు.

ఇంతేకాకుండా-త్రిలింగంఅనే మాట వినడంతోటే అపార్థం కూడా స్ఫురిస్తుంది. కనుక అనుచితం (అపశ్చ స్థం) అని ఇత్యాదిగా అంటున్నాము. ఇంకోటి. దీనికి విశేషణంగా కృష్ణా...తుంగభద్రా పయశ్యుభాం--అని నాలుగునదుల యుదకములతో శోభనురాలైనట్లు చెప్పారు. తెలుగుదేశంలో నదులు ఈ నాలుగేనా? అనే ఇత్యాది సందేహాలు అనేకం స్ఫురిస్తవి. కాబట్టి ఈరీతి అనుచితం.

ఈరీతిగానే భారతీయవాఙ్మయ దర్శకులగు ధ్వనికారాదులను ప్రస్తుతించుటలోగల అర్థం విస్పష్టం అగుటలేదు. దీనివలన ప్రకృతమునకు రాగలశోభ వెల్లడికాలేదు. కనుక ఇది అసమర్థాది దోషజుష్టం అని అంటున్నాము.

తటస్థాక్షేపం

అవునయ్యా!-తీలింగజననీ-అనేప్పుడు తీలింగమునే దేశం అని కదా మీ రర్థంచేశారు! అదికాదు అర్థం. తీలింగం అంటే 14 ఏడ్లకిందట వావిళ్ళ రామస్వామిశాస్త్రిలు అందునన్నవారు పృథాకకులుగాను (ఇప్పటికీపరేపృథాకకులు)-ఈడమాకాంతులవారు సంపాదకులుగానూ ఉన్నట్టి తీలింగ అనే ప్రతీక-అర్థం. ఆప్రతీక వీరికి కాస్తచేయూత నిచ్చి అన్నం పెట్టి కాపాడింది. అన్నం పెట్టిన పోషకులకు తల్లి అనడం తండ్రి అనడం యుక్తంకాదా?— అని అనేటట్టయితే—

సమాధానం

వినండి. వారు వీరికి చేయూత ఇవ్వడం వీరు వారిని తల్లి అనో తండ్రి అనో చెప్పకోవడం యాచనాదుల్లోయిక్తం అయితే కావచ్చు. ఇట్లాంటిచోట కాదు. కృష్ణాదినదుల నీళ్ళతో శోభిస్తున్నది- అనే విశేషణం అప్పుడు పొసగదు. వావిళ్ళప్రెస్సులో మంచిసిళ్ళే దొరకవు కదా! అట్టి సందర్భాల్లో ఎక్కడో ఎటుచూచినా పెక్కు ఆమడల దూరంలోవుంటే పయస్సు చాకలపేటలోకి సంతరించడం వగైరాలున్ను, దానిచేత ఈ తీలింగ (పేపరు) శోభనురాలు కావడం ఎంత దుస్సాధ్యమో చెప్పతరముకాదు. కనుకనే అపుష్టాదిదోషసహస్రాలకు ఇవి గుటి అయినవన్నాము.

ఇట్లే సూత్రాణాం—అనేదానిలో ఏసూత్రాలో ఎక్కడిభాష్యలో వివరించకుండా ఆ తోవలో వెళ్తానంటాడు. దిక్కు మొక్కు చూసుకోకుండా వెళ్ళితే మధ్య కూలుతాడు. కాబట్టి మనం వదలిపెట్టి కొంతదూరం వెళ్ళనిచ్చి చూతాం.

ఇది అవిద్యాశేఖరకృతిలో వాఙ్మయ పరిశిష్టం పురభ-

నేటికాలపు కవిత్వవిచారణలో గురువంద

నాధికరణ విచారణ సమాప్తము.

చచ్చిపోయినవారు తిరిగి బ్రదుకుట

కొన్ని వారముల క్రితము మాస్కో అనుపట్టణమునుండి, మానవ, జంతు మృతక శేబరములకు జీవముల కల్పించి, పునర్ జీవులుగ జేయుటకు శాస్త్రపరిశోధనలు చేసి ఖైద్యశాస్త్ర పరీక్షించుచునకు, ఇది ఏమి యాశ్చర్యమా అనునట్లు, తల్లడింపజేయుటకు, కేబుల్ ద్వారా తెలియజేసిరి.

ఆపరిశోధన విషయ మేమనగా నొకయింజెక్షనువలన మృతజీవు నియొక్క హృదయమును, మరల యధాప్రకారముగ దెబ్బలశబ్దము వినబడునటుల పనిజేయునట్లుగను, యొకనిట్టూర్పువిడుచునట్లుగను జేసినటుల తెలియుచున్నది.

మఱియు విషప్రయోగముచే, నొకకుక్కను చంపివేసి మరల బ్రతికించినట్లు. అంతియేగాక మరల కొన్ని మానవులకు ఆకుక్కనే చంపివేసి తిరిగి దానికే ప్రాణదానముజేసి బ్రదికించిరి. అంత ఆకుక్క యధాప్రకారముగ జీవము గీలగినకుక్కలవలెనే తిరుగుచున్నట్లు తెలియుచున్నది.

(2) మఱియొకకుక్క తలన కొసివేసి యొకమందుద్రావకమును ఆ కొసినతలకు ప్రత్యేక గొట్టములద్వారా దానియొక్క రక్తనాళములకు నెక్కించి ఆకుక్కయొక్క నేత్రములను బ్రతికినకుక్కయొక్క నేత్రములవలె చేయగలిగిరి. మఱియు ఆకుక్కతలను తాకినంతమాత్రముననే బ్రతికినకుక్కతలవలె కదలసాగెను. అంతట దాని నాలుకపై నొకతొరపదార్థమును పెట్టగ ఆపదార్థమును అది విసర్జించెను. అయితే, వెన్ననుమాత్రము పెట్టగనే దానిని మ్రింగివేసెను. అని న్యూయార్కునందు వెలువడు బ్లడ్ లెస్స్ ప్లేబాటమిస్టు అను పత్రిక యందు పైవిషయములు డా॥ యస్. జే. చెచూలియన్ వారగారిచే వ్రాయబడెను.

య. కేశవాచార్యులు,

కొత్తపట్టణం.

పల్నాటి యాత్ర.

—:0:—

“ చిన్న చిన్న రాళ్లు • చిల్లర దేవుళ్లు,
నాగులేటి నీళ్ళు • నాపరాళ్ళు
సజ్జ జొన్న కూళ్ళు • సర్పంబులును దేళ్ళు,
పల్లె నాటి సీమ • పల్లె టూళ్లు ”

తమ యప్రమేయశౌర్యధైర్యసాహసాదిసద్గుణంబులచే ఆంధ్ర దేశమునకేగాక భారతవర్షమున కంతకును ఆదర్శప్రాయమై యొప్పిన వీరుల కదనరంగములచే పావనవంతంబగు పల్నాటిసీమను దర్శించి తరింపవలెనని చాల కాలమునుండియు కోరిక కలదు. కాని శ్రీమన్నారాయణు డగు ■ జగద్రక్షకుని యాజ్ఞ లేనిది మన కోరికలు చెల్లవు గదా. నేటి కట్టియాజ్ఞయైనది. అందుచే బయలుదేరి సర్సారాపుపేట యందు ధూమశకటమునుండి దిగి, పట్నాడునకు బోవు బాటను బట్టి తిమ్మి, ఎక్కడజూచిన రాళ్ళు, పిండిరాయి కాదు— సల్లరాళ్ళు, నాపరాళ్ళు, పొలములన్నియు ఎఱ్ఱమట్టితో నిండియుండి, ‘పట్నాటివీరుల రుధిర మింకను ఈ భూములపై బ్రవహించుచు నేయున్నదా?’ యను నటుల దోపడేయుచుండెను.

ఇటుల కొంతదూరము అనగా సుమారు ౨౧ మైళ్ళదూరము పోవుసరికి ఎదుట పెద్దబాట యొకటి కొండమీద కానుపించినది. దానినిజూచి యాచక్కగా వేయబడిన బాట నెందులకు వేసినని ప్రక్కనున్నవారి నడిగితిమి. “మనము క్రమముగానెక్కి ఆకొండమీదనున్న బాటగుండ బోవుచో కొండ కావలివైపునకు సులభముగ బోయెద” మని చెప్పిరి. అట్లేపోయి మరికొన్ని ప్రదేశములను ఎక్కుచు దిగుచు ౨౯ మైళ్ళ దూరము వచ్చితిమి. అంతట దూరమున మిద్దలతోనిండిన గ్రామమొకటి కాన్పించుచుండెను. పట్నాటిసీమ కంతకును నాయక మణియై ప్రశస్తిగాంచిన కారెంపూడి గ్రామ మదియేయని తెలిసి నప్పుడు “తొలిజన్మమున నోచిననోమల పూజాఫలము లభించెను గదా” యని సంతృప్తాంతరంగుల మైతిమి.

కారెంపూడి.

అనాడే “కారెంపూడి” యందున్న శ్రీచెన్నకేశ్వర గ్రంథాల యముయొక్క ద్వితీయవార్షికోత్సవమునకు నిర్ణీతదినమైయుండెను. అందుచేత గ్రంథాలయభవన మంతయు పచ్చని ఆకుజొంపములతో సలంకరింపబడి, నూతనశోభతో విలసిల్లుచుండెను. ఉత్సాహవంతులగు యువకు లనేకులు ఈ గ్రంథాలయమునకు పట్టుగొమ్మలై నిలిచి, దాని యభివృద్ధికై సదా పాటుపడుచున్నారు.

౧౨ వ శతాబ్దమునందు బ్రహ్మనాయనకును, నాయకురాలు నకును “కారెంపూడి” మహాక్షేత్రమునం దొక గొప్పయుద్ధము జరిగెను. ఆ రణరంగమునందు పాల్గొన్న వీరులకే యిచట వీరాలయము నిర్మింపబడియున్నది. జనులూ వీరులను దైవములుగ నెంచి, పూజల సలుపుచున్నారు. వారు మానవమాత్రులను తలంపుచున్నపున ‘మనము’ జనసామాన్య మని పిలుచువారియం దెవ్వరికిని లేనేలేదు. వీరు లందరును శ్రీ మహావిష్ణ్వంశసంభూతు లనియే నారు నమ్మి పూజించుచున్నారు.

వీరు లందరును తాము యుద్ధమునకు పోవుటకు ముందే కారెంపూడియందున్న గంగధారిమడుగునందు స్నానముజేసి, తమ ప్రాణలింగముల నా మడుగునుండి తీసి, యొడ్డున బడవేసిరి. ఆ ప్రాణలింగములే యిప్పుడు ఈవీరుల యాలయమునందు బ్రతిష్ఠింపబడి, పూజింపబడుచున్నవి. ప్రతివత్సరమును కార్తికమాస అంత్యదినము (అమావాస్య) మొదలు మార్గశిరశుద్ధ చవితివరకు అయిదుదినములు వీరుల తిరునాళ్ళు జరుగును. అప్పటికి ఆంధ్రదేశముయొక్క పలుభాగముల నుండియు జనసామాన్యమునుండి అనేక వేలమంది జనులు- విద్యావంతులు, కన్నమనాయుళ్లు, పోతురాజులు, కొమ్మరాజులు, ఆచారవంతులు, పిన్న పెద్దలు- వీ రందరును వీరుల యుత్సవమునందు తమకు నిర్ణీతమైన భాగములను గైకొనువారు. కారెంపూడికి విచ్చేసెదరు.

(సశేషము)

పూర్వజన్మలు కలవా, లేవా?

—:(0):—

నవీన నాగరికులలో చాలమందికి పూర్వజన్మలందును భావి జన్మలందును సమ్మిక లేకుండుటచే వారికి కొంత విశ్వాసము గల్గించు నను తలంపున నీమధ్య భరతపూరురాష్ట్రమున జరిగిన విచిత్ర కథ నొకదాని నిందు బొందుపరచుచున్నాము.

భరతపూర్ సంస్థానములో సాలెంపూరను గ్రామమున నాల్లు సంవత్సరముల వయస్సుగల 'ప్రభు' అను కైరాతి బ్రాహ్మణుని వాడొకడుండెను. వాని చరిత్ర చాల విచిత్రముగా నుండుటచే భరత పూరు మహారాజాగారి యాజ్ఞచే నాప్రాంతముననున్న నాయిబ్ తహ సిల్దారుగారు 1923 వ॥ సంవత్సరము మార్చి నెలలో ఆకుర్రవానిని పరీక్షింప నాకుర్రవా డిల్లు చెప్పదొడంగెను. 'నాపూర్వజన్మములో నేను భరతపూరు సంస్థానములో హత్యోరియను గ్రామమున హర్బక్కు అను బ్రాహ్మణుడను. నాకు ఘోర హింసల' అను యిగుప్తు కుమారులును కోకిల భోలి అను యిద్దరు కుమార్తెలును గలరు. ఆయిద్దరు కుమార్తెలలో పెద్దదానికి డబ్బుతీసుకొని కేర్లి పురమున మన్న మెట్ అనువానికిచ్చి పెండ్లి జేసితిని' రెండవదానిని నావారు పురముననున్న గోకుల్ అను వానికి ద్రవ్యమేమియు కైకొనకనే యిచ్చి వివాహ మొనర్చితిని హత్యోరిగ్రామమున నాకు పెద్ద యిల్లుండెను. నాయింటి ప్రక్కనే స్వరూపజతుడను వానిగృహ ముండెను. వానికొక కుమార్తెయు కుమారుడును గలరు వానియింటిలోనికి పోవుటకు చాల యెత్తయిన మెట్లుండెడివి.

అయింటికి ప్రక్కనే పెద్దతటాక మొకటియుండెడిది. అతటాకముమధ్య నొక పెద్ద భవనమును దానిపైభాగమున గోపురముగల మండపమును గలవు. ఆపూరికోటలో నొకశిలాశాసన మున్నది. దానిలో నొకపాము గలదు. నేను నాతండ్రి జీవించియుండగానే మాయూరిబైటనున్న యొకయింటిలో చనిపోతిని. నేను చనిపోయిన తరువాత నేను పరలోకము చేరితిని. అక్కడ దేవుని జూచితిని. అతనికి పెద్దగడ్డమును మీసములును గలవు. తరువాత నీవు సాలెంపురము (ప్రస్తుత జన్మస్థానము) నకు బామ్మని చెప్పెను. '

తరువాత నాతహాసీల్ దారుగా రాబాలుని యొక వంటెద్దు బండిపై కూర్చుండబెట్టుకొని వానిపూర్వ జన్మస్థానమగు హత్యోరి గ్రామమునకు గొని తనపరీక్షావృత్తాంతము నీవిధముగా తెలియబరచెను.

నేనాబాలుని దీసికొని హత్యోరి గ్రామమునకు సాయంసమయమునకు చేరితిని. నేనాపూరిబైటకు పోగానే నీవుచెప్పిన తటాకమెక్కడ నున్నదని అడిగితిని. అంతనాత డది పూరికి దిగువనున్నదని చెప్పెనుగాని దాని నిరూపించి చూపలేకపోయెను. అదిచూపుటకు రానిచ్చగింపకపోవుటచే నాశాస్తి యాపురమున గడిపితిమి.

మరునాటి ప్రాతఃకాలమున నేనాపూరిలోని 70, 60, 50, 40, సంవత్సరముల వయస్సుగల నల్లరు పెద్దమనుష్యులను వెంటగొని యీక్కుర్రవాడు చెప్పినప్రతివిషయములను పరీక్ష చేసితిమి. పూర్వ జన్మములో యీతడు తనపేరు హార్బక్కు అనియు తనతండ్రిపేరు ముండే అనియు జెప్పెను. వైపెద్దలు యిది నిజమే ననిరి.

నా గ ర క త య న గా నేమి ?

—:—

[కృష్ణార్జునుడు]

ప్రస్తుతకాలములో నాగరకులు ఎవరు ? చుట్ట, బీడీ, సిగరేటులను త్రాగువారు; సురాపానము చేయువారు; రిఫ్రెషుమెంటు రూములందు మాంసము, కోడిగుడ్ల సారములతో చేరిన వస్తువులను భుజించువారు; స్నానాదులు చేయక కోటు, బూట్సు పెంటలూన్ వీటినిధరించి బల్లపై తట్టలో యుంచబడిన ఆహారమును స్పానులతో యెత్తి నోటిలోపల యుంచుకొనువారు; శుద్ధజలముకు మారుగా అపానవాయువు నీరును (Soda water) ఎల్లప్పుడును త్రాగుచుండెడివారు; ముఖ పృక్షాశన చేయకయే బెడ్ కాఫీ (Bed Coffee) త్రాగువారు; సకలమూ పరబ్రహ్మమే, భేదములేదు, పరశ్రీ రతులైనను అది పరశ్రీయని మాకు భావన యుండదు. సర్వకాల సర్వావస్థల యందును పరబ్రహ్మమునే దర్శించు చుందుము” అని పలుకుచూ పంచమహాపాతకములను ధైర్యముగా జేయుచుండు శుష్కవేదాంత శిరోమణులు; దైవదూషణ జేయువారు, దైవభేదము నెంచువారు; పరమత ఖండన జేయుటయే తమకు ముక్తిపదమని యెంచియుండు వారు; పశుహత్య జేయువారు, రాగద్వేషకామక్రోధ లోభ మోహమద మాత్సర్యములు సంపూర్ణముగా గలవారు; అజితేంద్రియులు, మనో నిగ్రహము లేనివారు; శ్వపచులు, ఎల్లప్పుడు నిష్కారణముగా అన్యులతో పోరాడుచుండెడివారు. ఈషణశ్రయముల వలలో జిక్కుకొని తమస్థితికి తామే ఆనందపడు చుండువారు; మారు వేషము వేసుకొని బాహ్యనటన జేయుచుండు వారు; మహాన భావము యొక్క మర్మము నెరుగక ఎల్లప్పుడు ఏదియో మాటలాడుచు కంఠశోషణ

చేసుకొను చుండువారు; ధన మదముచే బీదల హింసించుచుండు వారు; జీవితకాలమంతయు కోర్టు కచేరులకు తిరుగుచు తమసర్వస్వమును వృథా పాడుచేయువారు; అన్యభాషల నభ్యసించి పరకీయ ఆచార వ్యవహారముల నాచరించు వారు; తమస్వనియమ నిష్టలను నిష్పన్న గలిపియుండువారు; సాంఘిక బలము ఎట్టిదను విచారము నెరుగక ఏదియు బనికిరాని వాదనలతో సత్కార్యచరణల యందుండు వారినికూడ తమదారికి తెచ్చుటకు యత్నించువారు; పర దారవరద్రీ వ్యాదుల నపహరించి ఐశ్వర్య మదముచే కండ్లు కానరాక యుండు వారు; సన్మార్గములందునడచు సచ్చార్మితులను దూషించి అపహాస్యము జేయువారు; జూదమాడి ద్రవ్యార్జన జేయువారు; సకల పాప కృత్యములకు సహాయపడువారు. ఇట్టి వారందరు ఈ కాలములందు నవనాగరకులు. నాగరకమను పదము యొక్క అర్థముగూడ నిదియే.

“నగరాత్ కుత్సన ప్రావిణ్యయోః” (పాణిని) నగర శబ్దాత్ ప్రజ్ఞాస్యాత్ కుత్సనే ప్రావిణ్యే చ గమ్యే -

కనుక నాగరకమనగా నింద్యవృత్తి. ఏది ఏది నింద్యమో అది నాగరకమనబడును. పరకీయులు మనలను అనాగరకులని భావించియున్నారగదా. అదిమనకు తేమమే. అదేమనకు మంచిది. అనాగరకులు ఎవరు? పై జెప్పిన ప్రమాణరీత్యా శాస్త్రానుసారముగా వర్తించువారు, దైవపథమున నడచువారు, సన్మార్గమున బోవుచుండువారు, మనలను అనాగరకుని పిలిచినను సంతోషమే, దైవపథచారులుగా నుండుము గాత !

బ్రాహ్మణుల యందుకూడ చాలా మతభేదము లున్నవి. మత భేదమనగా ఆచారభేదము. వాటిలో ముఖ్యమైనవి రెండు (౧) వైదికులు (౨) తాకికులు. వస్త్రీతకాలపు జనులకు తాకికులని చెప్పుకొనుటకు యిష్టము. ఎందుకనగా తాకికులనగా లోకవ్యవహారము నెరిగి

నట్టి వారనియు, వైదికులనగా ఏమియు ఎరుగని శుద్ధశుంరలనియు
వీరిభావన. అయితే వీటిసరియైన అర్థమేమని విచారించి యున్నారా !
లేదు. ఎందుకు? పరాచార వ్యవహారభాషాదు లంతప్రాబల్యమునకు
వచ్చి యున్నవి. వాటిసందడిలో నిశ్చయవిచారములయందే మనమాన
సముభోదు. తెల్లపాయ ఉల్లిగడ్డ యివి మెండుగా యూచియుండు
గదిలో సువాసన నుంచినను అది తెలియబడునా ! మన అవివేకము
అట్టిది. నిశ్చయముగా చూచినయడల తొకికులనగా విచారరహితులు;
వైదికులనగా వేదజ్ఞులు. వేదము నెరిగి వాటియందు చేప్పబడియుండు
నియమముల ననుసరించి నడచువారు; వేదములయందు ప్రపంచపర
మార్థ విచారములు రెండును యుండుటచే ప్రపంచపరమార్థ జ్ఞాన
ములు రెంటినీ గలిగియుండువారు వైదికులు. తొకికులు విచార జ్ఞాన
హీనులుగుటచే ప్రస్తుతకాలపు నవనాగరకుల తరగతికి చేరినవారు;
ఇదియే ప్రస్తుతకాలపు నవనాగరకత.

సోదరులారా ! నవనాగరకతను కూర్చి మరికొద్దివిషయములను
తెలియ చేయవలెనని తలంచియుంటిని. ఈవిచారములో విస్తారముగా
ప్రాయుటకు వీలులేనందున సంక్షేపముగా ప్రాసియున్నాడను. ఈ
లేఖను చదివి మీకు ఏదారియందు బోవుటకు యిష్టమువచ్చునో
ఆదారిలో బోవుడు. ప్రస్తుతనాగరకత సకల అనర్థములకు మూల
కారణమనెడు విషయమును మాత్రము మరువకుడు, మరువకుడు !

—:0:—

నిజాము రాష్ట్ర మందలి రెడ్లు.

నిజాము రాష్ట్రముం దాంధ్రులు ౬౦ లక్షలకు పైగానున్నారు.
అందు రెడ్లుమాత్రమే సుమారు ౧౩ లక్షల సంఖ్యాకులై యున్నారు.
అసగా నాంధ్రులలో వీరైదుగురి కొక్కరి వంతున నున్నారు. నిజాము
రాష్ట్రాంధ్రుల విషయమై వేరుచో నేనింతవరకు వ్రాసినదానిలో
రెడ్లనుగుఱించి కొంతవ్రాసియుంటిని. ప్రకృతము రెడ్లసత్తినిగుఱించి
విప్రులముగా వ్రాసెదను.

పూర్వ మీరాష్ట్రముందు రెడ్లు పబలులై విద్యావంతులై కవులై, దాతలై భుజబలముచే నానారాష్ట్రములను స్థాపించికొనిన వారై యుండిరి. యిప్పటికిని వనపర్తి, గద్వాల, ఆత్మకూరు, జటప్రోలు, గోపాలుపేట, దోమకొండ, మున్నగు సంస్థానములున్నవి. కొందఱు రాజులు తమతమ చిన్న సంస్థానముల ననేక కారణములచే గోల్పోయినవారు. యిటికొందఱు పరగణాల కధిపతులై దేశముఖ్యులుగా నుండిరి. నేడు వారు ' దేశముఖ ' బిరుదమాత్రముచేతను, సర్కారు వారు దయతో నొసఁగు నాకొంచపు రుసుముచేతను బ్రకాశించుచున్నారు. పూర్వ మీరాష్ట్రానాధిపతులు కొందఱు స్వయముగా కవులైయుండిరి. అష్టభాషలయందుఁబ్రవీణుడైన వనపర్తిస్వధీశ్వరుఁడగు గోపాలరాయలనువారు సంస్కృతమున రామచంద్రోదయమను చంపూకావ్యమును రచించిరి. ఈరాజులందఱును కృతిపతులుగా నుండిరనుట కిప్పుడిప్పుడు ప్రచురింపఁబడిన సంస్థానములందు గ్రంథములే నిదర్శనములు. అల్లసాని పెద్దనయే మరల యవతరించెనో యని భ్రాంతిని బుట్టించి కవనమల్లిన కాణాదము పెద్దన గద్వాల సోమ భూపాలుని యాస్థానకవియై, అధ్యాత్మరామాయణ, ముకుందవిలాసాదిగ్రంథకర్తయై యుండినవాఁడు. మహాశౌర్యసంపన్నుడై యనేక యుద్ధములందుఁ దనవిజయధ్వజంబై త్తిన ప్రధమ రామేశ్వరరాయలు వనపర్తి సంస్థానాధీశ్వరుడై నిజాముగారి మెప్పువడసి ' బహిరీ బల వంత్ మహాభూపాల్ బహదరు ' అను బిరుదావళిని సంపాదించెను.

ప్రకృతమం దీసంస్థానములొకింత కాంతిహీనములై యున్నవని చెప్పవలసివచ్చినది. ఇప్పటి సంస్థానములందు వనపర్తి, జటప్రోలు సంస్థానములు తక్కినవానికన్న శ్రేష్ఠములైనవని మాత్రము నివేదించి యితరుల విషయమై మానము వహించెదను.

ఇక సామాన్యులవిషయము. ఈరాష్ట్రములోని రెడ్లు ముఖ్యముగా సేద్యముపై యాధారపడినవారు. వీరే నిశ్చయమైన ముల్కీలు. వీరిస్థితియంతగా ప్రశంసింపఁ దగినదికాదు. సగరములం దుండువారు నొకరీప్రయత్నములందు విశేషముగాఁ గాలము గడపుచుందురు. గ్రామములం దుండువారు వ్యవసాయముతోఁబాటిగ కక్షలు (పార్టీ) పెంచుకొనుచుందురు. ఇట్టివి చాలచోట్ల సంభవించుచుండును. విద్యావ్యాపకము వీరియందిప్పుడు విశేషమగుచున్నది రాష్ట్రమందు రాజభాష, కచ్చేరీభాషయు ఉర్దూభాషయే యగుటచేత విద్యాభ్యాసము చేయురెడ్లు విశేషముగా ఉర్దూభాషయే చదువుచు, అసహాయోద్యమవాదులు బోధించు రీతి నొకవిధముగా హిందూస్థానీకి ప్రాధాన్యమిచ్చినవా రగుచున్నారు. ఉర్దూభాషకన్న నెక్కువకాకున్న సమాసముగనైన మాతృభాషయైన యాంధ్రభాషను సహిత మభ్యసించిన వారైన శ్రేయస్కరమని విన్నవించుచున్నాను నిజాములోని రెడ్ల వేషములు సహితము కొంతవిపరీతముగనుండును. ముసల్మానులరీతి టోపీ, షేర్వాని, లాగు తొడిగి బయలుదేరుటచే వీరొకింత హిందూముస్లిముల యొకమత్యమును సంధించువారు. ఇదియు ససహాయవాదుల యీష్పితమే. ఇట్లు ముసల్మాను లనుభ్రాంతిని బుట్టించువారు జాతీయ ధర్మమును వహించి హిందువులకుఁ దగిన యుడుపులనే ధరించిన దోషముండదుకదా? అయితే బ్రిటిషు ప్రాంతములందలివారింగ్లీషులను నెక్కిరించుటలేదా యని కొందఱి యాక్షేపణ. ఇది యొక యుపమానమే. కాని వారొసరించు దానికిఁ దగిన సమాధానము కాదు.

అయినను ఈశ్రేస్తులు, ఫేషన్లు మనయభివృద్ధికి ప్రభావమైనవికావు. ఐశ్వర్యము, ఐకమత్యము, విద్యావ్యాపకము, మున్నగు సవియే మనకావశ్యకమైనవి. విద్యావ్యాపకవిషయమై హైద్రాబాదు సగరములో రెడ్లకొఱకై కొన్ని శ్లాఘనీయములైన యేర్పాటులు జరిగియున్నవి. హైద్రాబాదులో రెడ్లకొఱకై విద్యాలయమను పేర హాస్టలు ఒకటి నిర్మింపఁబడినది. ఈయాలయమునకై సుమారు ౧ లక్ష

రూపాయలు నిధిగా నుంచబడియున్నవి. రెడ్డి విద్యాలయముం దిప్పుడు 20 (ఐబ్బది) విద్యార్థు లున్నారు. ఈయాలయమునకుఁ గార్యదర్శిగా నుండిన రాజశ్రీ కొత్వాలు వెంకట్రామారెడ్డిగారు రాత్రింబవళ్లును విద్యార్థుల పాకర్యముల నరసికొనువాడై, వారికి విద్యాప్రదాతలై యున్నారు. ఈవిద్యాలయమింకను దినదిన ప్రవర్ధమానమగుచున్నదని నివేదించుటకు చాలసంతసించుచున్నాను. రెడ్లవిషయమై శ్రద్ధ తీసుకొనువారిలోఁ గార్యదర్శి యనంతరము రా॥ పింగలి వెంకట్రామారెడ్డిగారును, రా॥ వెంకటరెడ్డిగారును, (ఆడిటర్ రైల్వే) శ్రీబారిష్టరు గోపాలురెడ్డిగారును, వకీలురంగారెడ్డిగారును, మున్నగువారు పేర్కొనఁదగియున్నారు. రెడ్డివిద్యాలయము నొక్కవైద్రాబాదులోనే స్థాపించుటతో నిలువక, ప్రతిజిల్లాయందును వీరు త్వరలో స్థాపించుదురని కోరుచున్నాను.

ఈప్రాంతములందు రెడ్లలో పాకనాటివారును, మోటాటివారును, ముఖ్యమైన తెగలవారు. వీరి సంఖ్యయె విశేషముగనున్నది. పాకనాటిశాఖకు శ్రీగద్వాల రాజాగారు ముఖ్యులు. మోటాటితెగకు శ్రీవనపర్తిరాజాగారు ప్రధానులు. సుమారు ౧౦ సంవత్సరములకు మును పీరెండుశాఖల నొకటిగాఁ జేయవలయునని యీరాజులుం గారు ప్రయత్నించిరి. వేలకొలది రెడ్డిప్రముఖులును ఆమోదించిరి. పత్రములందు దస్కతులు చేసిరి. ఆపత్రికల నచ్చువేయించియుండిరి. అమితోత్సాహముతో బెద్ద బుద్ధ్యమమును సాగించిరి. కాని నేడా విషయమును స్మరించువారే లేరు. తుదకు కర్నూలులో కీర్తికేషులైన శ్రీరాజారామేశ్వరరావు - వనపర్తిప్రభువుల యాధిపత్యమున జరిగిన సభలో నీశాఖలనొకటిగాఁ జేయవలయుననిన తీర్మానమును సభ్యులు తోసివైచిరి. నిజము రాష్ట్రములోని రెడ్లు, ముఖ్యముగా రాజులీయుద్ద్యమమును బట్టుదలతో సాగించలేని మనోరథమీడేరునని నాయాశయము. ఈసదుద్దేశమును మరల ప్రయత్నించుదురని నా ప్రార్థన. నిజము రాష్ట్రమందలి రెడ్ల విషయమింకను విశేషముగ నివేదింపఁదగియున్నది. వేరొక తూరి చర్చింపఁ దలచితిని.

శా॥ పంజా బెక్కడ? వే రడెక్కడ? మహాపద్మావరకంబాచుఁ దా
సంజీవిన్యవధానవల్లరియనన్ సంప్రాప్త మాటెడ? యా
ర్తిం జూటంగొనుటెడ? యంబరొ? భవచ్ఛీపాదముల్ పద్యపుం
బుంజంబుల్ రచించి కొల్చుఫల మీపున్నెమ్ము కామేశ్వరీ॥

మ॥ తనసోదర్యనిశ్వాసకాసల నెటుం దా మాన్నికోలేక యం
బ ? నినుంగొల్పెడి నన్నుఁబోలె నలబర్మాడాక్టరుండంగ, నా
తని కీవేరు లభించె, నా కిది యయత్నప్రాప్తమయ్యెన్ జరం
తనపుణ్యంబున నీకృపాగరిమచేతం దల్లి? కామేశ్వరీ॥ ౧౬౬

శా॥ బర్మాడాక్టరుసోదరుం చొకరుఁ డల్పప్రాయపుంగుఱ్ఱుఁ డో
శర్మాధాయిని? నాదుషడ్డకుని శిష్యవ్రాతమం దుండె నీ
మర్మం బాతఁడు వానిచే నెఱిగి తన్నాత్రార్తికై కైకొనెన్
గర్మాతమ్మయి నాకు భాగ మచటన్ గల్పించెఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ మణిమంత్రోషధిశక్తు లెంతయు నసామాన్యంబు, లీశక్తు లే
యణుమాత్రంబును గోచరింపవునుమీ? యంబా? భవత్సేవకా
గ్రణులందక్కఁ దదన్యలందు, నిజమిక్కాలమ్మునంగూడ ని
మ్మణిమంత్రోషధిశక్తి నీకొలుపు సంపాదించుఁ గామేశ్వరీ॥ ౧౬౭

శా॥ ఏవే రీశ్వరవేరు శ్వాసరుగహిస్తేచ్ఛాఁ రోధమ్మునం
దావే రున్నది నీదుపుట్టినిలుచాయ్ దాని నేయోగియో ?
యీపుంబోలె నెటుంగు ? నింతనె జగం బేరీతి జీవించు ? నో
దేవీ ? యీకృతి కట్టిశక్తి నిడి పృథ్వి బోవు కామేశ్వరీ॥

శా॥ దేనిగ్ గంఠమునన్ ధరించునెడ నుద్రేకింపకే శ్వాసకా
సానూనార్తి యడంగు నయ్యది యమూల్యంబైనవే రద్దియే
సీనామాంకితమైనకావ్య, మని దీనిగ్ బండితుల్ మెచ్చుకోఁ
గా నీ వీకృతికి మహత్వ మొసంగంగాఁ గోర్కొ కామేశ్వరీ॥

మ॥ మును నన్ను గనుచుందు) నాకవనము మూచూడఁగాఁతీం
[చి, యో

జననీ? యిప్పుడు 'శ్వాసకాసల నడంచ న్నేర్చుఁబో!' యంచు ద
ర్శనముజేయఁదొడంగి, రేమిగతి? యీసత్కావ్యమం దట్టి శ
క్తిని వేర్వేల్లఁకులందుఁబోలె నిడి ఖ్యాతిం దెమ్ము కామేశ్వరీ॥

మ॥ పడిసెంబో, తలనొప్పియో, జ్వరము సంప్రాప్తించుచో వైద్యులం
దడవఁ లాభము గల్గినం గలుగు దుర్దాంతవ్యధాభారముల్
గుడువన్ దాపగుచో నరుం డెఱిగి తాఁ 'గుయ్యో మొటో?'
[యంచు నీ

యడుగుల్ వట్టుటయే రుజాపనయనోపాయమ్ము కామేశ్వరీ॥

శా॥ ఏ నేపాటి? సమస్తకారణుడు శ్రీకృష్ణుండు మున్నాత్మసం
తానార్తిన్ దొలఁగించుపొంటె నిను బల్దై న్యమ్ముమై వేడి నీ
చే నాకోర్కి లభింపఁగా సుఖము వాసిఁగాంచి సంసారియై
తా నెందున్నెగడెన్ భవచ్ఛరణముల్ ధ్యానింతుఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ ఇహమందు న్నినుఁగొల్పువారలకు సర్వేడ్యత్వముఖ్యమ్ముటా
బహుసంపత్తులు గల్గు, వ్యాధు లుడుగున్, బ్రఖ్యాతి వర్ధిల్లు, దు
స్సహ మేవారికిఁగల్గ దింకఁ బరమో? స్వల్లోకమున్ మించుఁబో?
యహహా? సీచరణార్చనం బిడుసుఖం బవ్వారి కామేశ్వరీ॥ ౧౭౮

శా॥ ఇక్క ట్టేదియొ నాకుఁ జేకుటియు, నాయొక్కట్టు నాపట్ల స
మ్యక్తిర్నిపదకార్యహేతువుగ బాల్యమృదిగా మాఱు నో
యక్కా? యట్టులె యాత్మజాతురుజ నీయవ్యాజపుంబేర్పిచే
జక్కన్ స్రుక్తి సుకావ్యరూపమున మించంబోలుఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ ఒకయొక్కట్టున విద్య, వేటొకట విద్యోద్రేక, మింకొక్కటన్
సుకవిత్వమ్ము, మఱొక్కటన్ సుకవితాస్తోకత్వసామగ్రి, వే
టొకటన్ యోగము, భోగమో? మఱియు మింకొక్కట, నీపేర్నిజే
సి కడుం గన్తి సుఖాకృతిన్ బరిణమించెం దల్లి? కామేశ్వరీ॥

శా॥ దాడిద్రవ్యమున నేమి, జవ్వనపుదుర్దర్పముచే నేమి, బల్
 ధీరత్వమున నేమి, సర్వమున నేదే జిక్కు వాటిల్లునా
 యారీతుల్ పొడసూపియున్ దుదకు నీయవ్యాజపుంబేర్పించే
 బేరై మేటిప్రతిష్ఠలై యవి ననున్ బ్రేమించె గామేశ్వరీ ॥ ౧౭౭

మ॥ అటులే నేడు కుమారుడూరుజయు నీయవ్యాజపుంబ్రేమచే
 నిటు లేతత్కృతిరూపమై సుఖముఖానేకక్రియోదారమై
 స్ఫుటికి ర్తిన్ ఘటియించునూచనలు రేపున్ మాపుఁ దోచున్, భవ
 ధృటనం బెవ్వఁ జెఱుంగు నెట్లైనరుపంగాలేవు? కామేశ్వరీ॥ ౧౭౮

మ॥ అల సత్యవ్రతుఁ డానుదర్శనుఁడు నేమానట్లు మున్ దోచి ర
 వ్వల నేమిరి? భవత్కృపావశత, నేవ్యాధుల్ మఱచిక్కులున్
 గలఁచ న్నేరవు నీకృపావశుల, నిక్కమ్మింత, మత్స్వత్రునీ
 యిల సత్యవ్రతుఁగా, సుదర్శనునిగా నీక్షింపు కామేశ్వరీ ॥ ౧౭౯

శా॥ ఆయుశ్రీబలదాయకంబులు త్వదంఘ్ర్యుంభోజరేణుచ్ఛటల్
 నాయందున్ బ్రసరించినందులకు నానాటన్ సుతుం డామయా
 పాయమ్మన్ గడఁద్రోసి వృద్ధి కిరవై భాసిల్లుచున్నాఁడు నీ
 సాయం బూరకపోదు భద్రముల నిచ్చల్ గూర్పుఁ గామేశ్వరీ ॥

శా॥ ‘గ్రామారిష్ట మడంగఁజేయు’ మని త్వత్తాంతు, న్నినున్ ‘బుత్రకున్
 గామేశాఖ్య నరుగ్గఁజేయు’ మనియున్ గావ్యోక్తిమూలమ్మునన్
 మీమీమంచి, గణించి వేడితిని నన్ మీ రర్థి మన్నించినా
 ర్మీమే లెల్లడ నేను జెప్పికొనెదన్ మిన్నుట్టె గామేశ్వరీ ॥ ౧౮౦

శా॥ నీ వాపత్తులపట్ల సాయపడినట్లే సంపదర్థమ్ములన్
 రాపుత్రీకులరత్న భూషణము శ్రీరామాంబ సాహాయ్యమున్
 గావింపన్ వెనుదీయ కోమెడి ననున్, గళ్యాణి? యమ్మాత్మకన్
 భావింతున్ ‘భవదంశ’మంచు మది సంభావించుఁ గామేశ్వరీ ॥

మ॥ చదువుల్ నేర్చితి దిగ్విజేతనయి యాచంద్రార్క-భాస్వద్యశః
పదమై మించితి భాగ్యపుంగరిమతో భాసిల్లితిగ్ గండముల్
తుదముట్టించితి గంటి సంతనిని సంతోషించుచుంటిన్ భవ
త్పదదాస్యం బొడఁగూర్పలేని దొకభద్రం బున్నె ? కామేశ్వరీ॥

మ॥ శశిశేషం బయిదేండ్లు భూసుతదశానవత్సరా లేడును
గృశతాకారక మాచు వ్యాధి మిగులన్ క్లేశంబు గల్పించె, నా
ర్తిశమారంభము రాహు వాదినె ప్రిసాదించెగ్ సమస్తంబు నీ
వశ మన్నింటికిఁ దల్లి; నీయదియ మాభారంబు కామేశ్వరీ॥ ౧౮౮

శా॥ ఏమాత్రంబు వివేకమున్న మనుజుండేనిగ్ గృహపత్యభూ
రామారామమయంబు సంస్మృతియెడగ్ రాగిల్లుటే తప్పు, త
త్కాముల్ కొండొక నీపదాంబుజములగ్ ధ్యానించుచో సంతత
క్షేమం బబ్బెడి, దక్కువారి కసదా సేమంబు కామేశ్వరీ॥ ౧౮౯

మ॥ కొడుకుల్ గూతులు నేఁగు రిప్పటికి నాకుగ్ నీకృపంగల్గి రే
యెడ నివ్వొండ ననుగ్రహించుటయు నాయీనన్న దైన్యంబుపా
ల్పడకుండగ్ దగఁజూచుచుండుటయు నిగ్ బ్రార్థింతు నోయమ్మ? నీ
యడుగుల్ గొల్చెడిదాసదాసులకు దాస్యార్హుండఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ అతిచిత్రంబు భవచ్ఛరిత్రము, తదీయంబై నమాహాత్యభవ
ద్ధతి వర్ణింపఁగ నాకు శక్యమగునే? తల్లి? సుతున్ మున్నుదు
స్థితిలో ముంచినవ్యాధి యిప్పు సురిగెన్, దేహమ్ము నానాట వ
ర్ధితమయ్యెన్, గళ, కాంతు, లుప్పతిలె సుశ్రీ మించె గామేశ్వరీ॥

శా॥ నాయంతైనను గాకయున్న నెటులో నాపుత్రిపై నీకృపా
వ్యాయామం బుదయించు నక్కతన విద్యాస్ఫూర్తి యవ్వానికిన్
స్వాయత్తం బిఁకఁగాకతీరదు, రుజాహంకార మింకీపయిన్
ఛాయన్ గూడ స్ఫులింపకుండునటులన్ శాసింపు కామేశ్వరీ॥ ౧౯౦

ఉ॥ శాపనియంతిరుండయిన శంకరుచే బతిమాలఁ బడ్డదై

ఆపయి నాపె యిట్టలను. “నన్మదనుగ్గిహమొంది యీసురల్”

లోపములేక యొందునను లోకులచేతను బూజ్యమానులై

పాపమువాసి వారికి కుభప్రదులౌదు రిక్కేమికావలెకొ

౯౩౯

ఆ॥ పెండ్లిసీటమీఁదఁ బెక్కండ్రముందఱు నాడుకరము వట్టినావు నీవు

సప్తచండలములుఁ జనినావు నాతోడఁ. జేసినాడ వెవరుజేయని పని.

౯౪౦

సీ॥ వేలిమియరుగుపై విధ్యుక్తిముగఁ బ్రతిష్ఠింపంగఁ బడినట్టి సెగలతొడు

పాలి కాముఖుని సత్వత్రస్థపానీయ మూశ్రీయించి వసించు నప్పతియును

భువనము ల్పురుషాల్లఁ బూర్తిగా వ్యాపించి యలరారుచుండెడి యంబుజాక్షుఁ

డాత్యవల్లభలతో నన్వీతులై యుండు డేవతలును మహాదేవతలును

దిక్ష్పతుష్టయమున దీపించుచుండంగ నింతచుందియెరుట సంతయును స

భాస్థలంబునందు బాసలుగావించి యెట్లు వ్యభిచరించి తీవు చెపును.

౯౪౧

క॥ గురువులగుడ జనాభుముకరణి నసన్మార్గమందుఁ గాల్పెట్టెదరే

నెట్టిగి ప్రిబుద్ధులు నిగ్రహపరులగునదియనుచు కుళితులు పలుకుటలేదే.

౯౪౨

సీ॥ జనకుఁ డసన్మార్గ సంచారియైనచో గొడుకేని కాసింపగడఁగవచ్చు.

గురువు దుష్పథమునఁ గ్రుమ్ముఁదొడఁగుచో శిష్యుఁడుం బట్టి శిక్షింపవచ్చు.

బాహ్యులు ల్లర్పించి పైని వీక్షించుచో భూపతి దండింపఁబూనవచ్చు.

పతి మంచిచెడ్డలఁ బరికింపకున్నచో బత్ని శపింపఁ బొల్పడఁగవచ్చు.

నీచుచేతనేని నిగ్రాహ్యుఁ డెంతటిదండివాఁడుగూడఁ దప్పనడవ

ననివచ్చించు వేద మపథుం డపూజ్యుండు. మపథుఁడగును బూజ్యుఁ డెపుడుఁబుడమి.

ఆ॥ ఎవఁడు స్వకులధర్మ మెంతయు విడనాడు వాఁడు పతితకేబ్బవాచ్యుఁడగుచు

మరణ మొందు వెనక నరకంబునం గూలి దుఃఖభారమునను దూలుచుండు.

౯౪౪

తే॥ వేడు నాస్తిక్యమున జ్ఞాతిభేదమెనని ధర్మసంత్యాగమొనరించి తాఁ జరించు

వాని మనుధర్మగుతులగువారలెల్ల నిగ్రహింపంగవలయును నిశ్చయముగ.

౯౪౫

ఆ॥ వర్ణధర్మములును వంశేంపుధర్మముల్ దేశధర్మములును నేకరుండు

వదలి పెట్టు వాఁడు వర్ణచ్యుతుండౌచుఁ బతితుడని వచింపఁబడెడిది బుడమి.

౯౪౬

సీ॥ గార్హస్థ్యసిద్ధికి ఘనకారణంబౌచుఁ బరఁగుచుండినయట్టి పావకునియు

ఆర్యు లనుష్ఠించు నామ్నాయవోదిత స్వస్వవర్ణాశ్రమాచారములయు

ఇది యెట్లు కావించు నేనని మను రూఢి వాక్కుచ్చియుండిన వచనములయు

పుణ్యప్రదములంచుఁ బూనిక మైఁ బట్టి వరుసఁ గావించెడి వ్రతములయును

త్యాగముం జేయఁగూడదు తథ్యముగను. వీని త్యాగంబునేసినవాని జనులు

తాము త్యాగంబునేతురు తప్పకుండఁ. బతితుడని చెప్పఁబడును దద్భ్రష్టుఁ డింక.

సీ॥ భువనము ల్పదునాల్గు పొరలించిమాచినం గానంగఁబడఁడు ని గ్నస్తతండి.

తల్లి యందంత మంతకుమున్న యెవరికి శ్రీవణంబులకును గోచరముకాదు.

అన్నదమ్ములునైన నగుపడఁ రెచటను సరిపోల్చుకొనియైన సంతసింప

మావాఁ డితండంచు మాటయైన వచింపఁ డెవడును వచ్చి నీ యెట్టయెదుఱ

ఏవిధంబైన నీవార్త యెఱుంగఁబడదు. విసము తిం. దస్థిమాలను వేసికొందు

పూసికొందు చితాభస్మమును దనువున మనసుకొలుపదు నిను మాట్టుకొనుటకేని.

సీ॥ కంపుగొట్టెడి పచ్చిగజవర్మముం గట్టి తలనిండఁ బెంజడఁ ల్లాల్పిసావు

అణుమాత్రమైన మర్యాద యెఱుంగవు. గడెకొక్కనుడి నోట నుడువుచుందు

వింటింటికింబోయి యెత్తెడు బికిరంబు. సద్యతంబన్న నీచాయ నున్న.

పరికింప మిగుల నబ్రహ్మణ్యుడవు నీవు కపటివి దుష్టసంకల్పుడవును.

ఈదృశుడవగు నీతోడ నించుకయును గూడి సంభాషణము చేయఁగూడ దరుగు

మింక నామ్రోల నుండుటకేని తగ ” వటంచుఁ గన్నీళ్ళు కాల్యై యవనిఁ బాఱ.

ఆ॥ పృమధనాయకుండు బతిమాలుచున్నను వెక్కి వెక్కియేడ్చి వీడ కలుక

నమ్మహేళుచేప్ట లాక్షే పముజేయు చివముమలకొమార్తె యిట్టులనియె ౯౧౦

తే॥ “ నీదుహృదయంబులోపల నిశ్చయముగ నార్జవములేదు. కారణ్య మూర్ఛితంబు.

భూనురుల యాగురుల నుడు లొట్టులనుచుఁ దోఁచె నాపయి నీమాపు దుష్టమతిని.

తే॥ పారులెల్లరు వంచింపఁబడినవారు వరుస నీచేతఁ గావున వారిచేత

నీవు బాధింపఁబడె ” దంచు నిట్లు పలికి గౌరి యుఱకుండుటయఁ గాలకంధరుండు.

తే॥ నీతిమయ హేతుమద్వాక్యనిచయమునను సదుపచారంబులను నుప్రసన్న వదనఁ

జేసి మెల్లమెల్లగాను దచ్చితపర్వతేశ్వరాత్మజ దువ్వుచు నిట్టులనియె. ౯౧౩

తే॥ “ నిండుజాబిల్లి కీడైన నీమఖంబు నేల కలువంబుఁజేసెదవే కుభాంగి !

తగదు నీకిది. సర్వభూతములమీఁదఁ గరుణఁజూపింపవలె హితకాంక్షతోడ. ౯౧౪

తే॥ ఎదియొ యొక కార్య మత్యంత మిష్టమగునుగాక. పరవీడనము నేయఁ గడఁగఁజనదు.

భువనమంతయు నీకగుఁ బుత్రపుత్రుల్య. మఖిలపూజ్యపు నీవయా దఖిలరూప! ౯౧౫

తే॥ నేను దెఱుంగఁటహితముకై నింద్యకర్మ మాచరించితి. సైనను నాత్మజుండు

గఱుగునీ. కాపకారంబు గాకపోయినను ద్వదిష్టము పూరించెదను వచింపు. ౯౧౬

తే॥ నాకు సందతికంటెఁ బ్రాణములకంటెఁగూడ నెక్కువదానపు మాడ నీవు.

అగ్గలంబు పృసన్నవై యాజ్ఞయిమ్ము చారుముఖి ! నీదుకొరిక ల్నత్వరముగ ”

ఆ॥ అనుడు దేవి యిట్లులనియె. “ జాతుర్మాస్య బ్రహ్మచర్యమంతుఁ బట్టఁజేసి
తగ మహావ్రతంబు ధరియింతువేని నే నుప్రసన్నునగుదుమా మహేశ ! ౯౫౦

క॥ వేలుపుల సమక్షంబున హేలం తాండవము నేనెదేక వైష్ణవమై
కాఁగి త్వదధాన్యము నీఁజాలెదవేక గ్రమ్మతింతు కావము శంభూ ! ౯౫౧

క॥ నను సంతసపెట్టుట కీయచువున వర్తించునెడల నగుదుఁ బ్రసన్నా
నన. నట్లుకానిశాఁడొక నిను నమ్మదు నాదుమనసు నిశ్చయముగ ” నాక. ౯౬౦

క॥ భగవానుఁడు పీఠిండ్లై యగుఁగాకని బదులుచెప్పె హస్తాన్వితయై
భగవతియు కావమోక్షము తగుఁతఁ గావించెనపుడు దాసా ! ” యనుడుక

— ♦ శివుని తాండవవర్ణనము. ♦ —

తే॥ శూద్రుఁడిట్లు “ నారయ్యో నుడువుటయందు నీవు మహాశ్లేశ మొందుచుంటి
కాని నీవాత్ము లాశ్చర్యకారకంబు లెంతవిన్నున దృష్టికా దేమొకాని. ౯౬౨

క॥ అస్మదదృష్టంబున నాకస్మికముగ వచ్చినావు గౌరీకథలక
సస్మితదనంబునఁ గడు విస్మయముగఁ జెప్పినావు విద్వదధికా ! ౯౬౩

నీ॥ బర్హ్యులులతోడఁ బరివృతుండై మహేశ్వరుఁ డెట్లు స్వత్యంబు సల్పినాఁడు ?
ఎబ్బంగి నైనది యేమి చాతుర్మాస్య ? నేవ్రతం బపుడు గ్రహింపఁదగిన ?
దుగురై బాడమిన నాగ్రహం బంతయు హిమవదదిగ్గమారి కెట్లుపోయె ?
కృష్ణుఁడ నేవీకఁ గలిగె ననుగ్రహం ? బది కిందిధంబైనయది తలంప ?
ఈయొనర్పఁబడిన యెల్లపరీక్షములకు దయను విస్తరించి తగినయత్న
రము వచింపునుయ్య యమివరా ! నీకన్న బూజ్యకథకు లిలను బూజ్యమగుట ”

క॥ అనవిని గాలవముని “ యోయనఘా ! యయతాధ్వరముల నగునట్టిసలం
బును గలుగఁజేయు నేత ద్ధనముగు నితిహాసము విను కాంతు వచింతుక ౯౬౪

క॥ చాతుర్మాస్యంబున శివుఁ డాతతమగు భక్తి మందరాహార్యమునక
పూతుఁడయి బ్రహ్మచర్యముఁ బ్రీతిం బూని వసియింప వేలుపులెల్లక ౯౬౬

ఆ॥ అరిగి యెరఁగి మోల నానతకాయులై నిల్వఁబడుడు నట్టినిర్జరాళి
కదిగ్రాభిసౌతము సంతయు నాత్మచ్ఛి దూంక నొక్కమాట యిట్లులనియె. ౯౬౭

క॥ “ నాచేత నియుక్తంబగు పాఠీచీనాభినయమందు బాసటుయగుచుక
మీచాతురి మాపింతుల డీచాతుర్మాస్యమునను నింద్రాద్వయరుత్ ! ” ౯౬౮

ఆ॥ అనివచించి యంత నాసాధకుఁడగుచుద్దశిని భవానిత్వప్రసాదై
తాండవింపఁదొడఁగెఁ దన్మందరాచలశిఖరమందుఁ జంద్రకేఖరండు. ౯౬౯

నీ॥ అంగిరో నారద వ్యాస దేవల శుక కర్ణమ గౌతమ కశ్యపులును
కృతు భృగు భాగవరామ మరీచి వసిష్ఠ పులోమ పృచేతసులును
జనుదగ్గియును బులస్త్యమునీశ పులహూలు సుత్తంతుఁడు నగస్త్యయోగి యతిగి

- చారణ సిద్ధ యక్ష పికాచ గుహ్యాకాదిత్య సాధ్యాశ్విన్ దేవతలును
వసువు లింద్ర విష్ణు వాణీశముఖులును నందితురగు నత్తనంబుఁ జూచు
కోర్కి నచటి కపుడు గుంపులుగుంపులుగాను వచ్చి. రేమిగలదు చెప్ప ౯౨౦
- క॥ పదపడి నందిప్రభృతులు వెదవెదముత్యములు నగలు పీతాంబరముల్
కొదలేకయుండ నొసగిరి ముదితస్వాంతమున నచటి మునిముఖులకు ౯౨౧
- తే॥ అంత వాద్యసహస్రింబు లగుచునుండ జయజయగావ మందఱు సల్పుచుండ
తాండవమ్మును బొనరించె ఖండపరకు. వీక్షణమునేసె భార్యతి హృద్వయగుచు. ౯౨౨
- క॥ జయ విజయ మంగళౌరణ జయంతియను పేర్వఁ జెలఁగు సఖియలనడుము ౯౨౩
- స్మయమానవదనపంకజ యయి రాజిలె నద్రీజాత యవరజ ! వింటే. ౯౨౪
- క॥ ఏయమ కాయజమగు ద్యుతి ధీయుతులకుఁగూడ సంస్తుతింప నశక్యం
బాయమ సన్నిధి మనుట ధృతాయతగుణమయి తనరె నఖిలజగం ౯౨౫
- క॥ నానావక్త్రగణౌఘముచే నీక్షితుడయి పికాచశేఖరవృతుడై
ఆ నీలకంఠుడయ్యెడఁ దా నెంతయు శోభగలిగి తనరెను దాసా ! ౯౨౬
- క॥ బంగరుబైత్తముజాలిది ముంగల నందియను గీశముఖుఁడును మని. రిం
కం గంధర్వప్రభృతు లెసంగిరి చిత్తరువులోని సత్ప్రీతిమలునా ౯౨౭
- తే॥ మూర్తములుగాని శ్రీరాగముఖర తత్కుమారు లాకర్షక రాగ్యరు మానవతులఁ
గలసి లీలాశరీరసంకలితులగుచు నేగుదెంచిరి పిత స్మరియించుమాత్ర ౯౨౮
- క॥ శ్రీరాగం బీశ్వరసకు నారూఢిగఁ బ్రభవతోక. మతిమోహకరం.
బారాగ మాతృదాయకమై రహి భూమిధ్యమునను నలరారెడిజా. ౯౨౯
- క॥ రెండవసంతు వసంతము. ఖండేందుధరుండు స్వీయకంఠగతంబై
యందెడి విశుద్ధిచక్రమునుండి తదాత్మజు సృజించె నో పైజవనా ! ౯౩౦
- ఆ॥ శివునిహృదయమందుఁ జెలఁగు ననాహతమనఁగఁబడెడి చక్ర. మచట విశ్వ
భూషణుండు తృతీయపుత్రుండు జనియించె బంచమాఖ్య నడువఁబడుచుబుడమి ౯౩౧
- క॥ నానాదేశభవంబై భాసిలు భైరవము చాల భైరవమయి త
న్నాసము మణిపూరమునకు వాసము. తచ్చక్రమిచ్చు వడి మోక్షంబు ౯౩౨
- క॥ పదిరెండు రాసులును నేఁబదివర్ణంబులును భములు స్వాధిష్ఠానో
దిదితంబులయి త్కణములొ వెదఁజల్లినమాదిరిగఁ బ్రవృద్ధంబగుడు ౯౩౩
- క॥ రేతస్సు ప్రవర్తిలె నా రేతస్సుననుండి జగము సృష్టఁబయ్యె ౯౩౪
- భూతేశోత్పత్తిందిరియ మా తతరేతస్సేకాదె యంఘ్రివప్రభవా ! ౯౩౫
- క॥ అఱవకుమారుడై నటనారాయణుఁ డుద్భవించె నత్యధికం దా
ధారమున నీలం. డతఁడు పురారికి వల్లభుండు. వారిపరాక్రమం దెన్న ౯౩౬

- ౯ గోపేటి వేణుగోపాలరావుగారు, పోలీసుసర్కిలిసపైక్టరు, నర్సారావుపేట
- ౧౦ నారాయణరావుగారు, దాతారుపల్లి
- ౧౧ రంగరాజు గోపాలకిషణ్ రావు దేశముఖుగారు-మొపురం.
- ౧౨ జూలూరి వెంకటరత్నంపంతులుగారు, గుంటూరు
- ౧౩ భాస్కరరావుని వెంకట రామయ్యగారు, వంగపల్లి
- ౧౪ బుడంపాటి సుబ్బయ్యగారు, మర్చంట్, కాకినాడ
- ౧౫ తేలూరి రామన్న గుప్తగారు, సదాశివునిపేట
- ౧౬ రామారి సుబ్బయ్యగారు - శ్రీ శ్రీ విరూపాక్షసంస్థాన ప్రధానమంత్రి
- ౧౭ ఘంటంభట్లగారి వెంకటభుజంగముగారు - ముసలాపురం
- ౧౮ తిగుళ్ళ కృష్ణారెడ్డిగారు. పటేలు - ముసలాపురం
- ౧౯ కప్పగంతు సుబ్బారావుగారు - పోలీసుసర్కిలిసపైక్టరు - కొమ్మలపాడు.
- ౨౦ రంగారావు రంగయ్యగారు, నర్సారావుపేట
- ౨౧ శ్యామాపంతుల గోపాలరావుగారు - హైదరాబాద్.
- ౨౨ తిరుమలనల్యాక్ చక్రవర్తి వరదాచార్యుల అయ్యవార్లంగారు - కాతాపురం
- ౨౩ కన్నయ్యగారిసంగయ్య గారు-ముసలాపురం
- ౨౪ తాళవెలిమ లింగన్న మొకద్దంగారు-గడిపెద్దాపురం
- ౨౫ కిషణ్ రావు దేశపాండ్యాగారు తాళ్లపల్లి
- ౨౬ వెంకటరాజయ్య, మక్తేదారు గారు - సీతారాంపురం
- ౨౭ సుబ్బారెడ్డి దేశముఖుగారు, ఊరసాగరం.
- ౨౮ తుంటపల్లి రామారావుగారు, సంగం.
- ౨౯ చివుమల శ్రీరామశర్మగారు- నాగులుప్పలపాడు
- ౩౦ రాయచూరి బండేరావుగారు, అయినాపురం.
- ౩౧ కొండంభట్లగారి వెంకన్న గారు. గుమ్మడిదల
- ౩౨ లింగాల సీతారామరెడ్డి బండారెడ్డి దేశముఖుగారు-నారాయణపురం
- ౩౩ చెన్నూరి నరసింహారావు దేశపాండ్యాగారు-పెదవీడు.
- ౩౪ కందాళం కేశవాచార్యులుగారు-కిచ్చన్నపల్లి.
- ౩౫ తుంటపల్లి ఆమృతరావుగారు-సంగం.
- ౩౬ మాణిక్యంగారి బాలచంద్రయ్యగారు-హైదరాబాద్.
- ౩౭ పేతులపల్లి కృష్ణారెడ్డిగారు, కేశవాపురము.

అభినవసరస్వతి

సంపాదకుడు - నాగరఖండస్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇది యొకమాసపత్రిక. ఇందు వర్ణాశ్రమధర్మబోధక గ్రంథములును విమర్శనములును వ్యాసములను బ్రకటింపబడును. చందా సం॥ 1 కి రు 8-0-0

ఈ కార్యస్థానమున వెలకుదొరకు పుస్తకములు.

1 కరిజీకోద్ధారిణి [వ్రాత వీరభద్రకవి]	...	0	4	0
2 వాసంతికాపరిణయ నాటకము	...	0	4	0
3 చమత్కారమంజరి (సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు)	...	0	4	0
4 విరూపాక్షపీఠగురువరంపర	...	0	2	0
5 నీతిగీతులు (నుమతిశతకమునకు సంస్కృతము)	...	0	2	0
6 విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము	...	0	2	0
7 విగ్రహారాధన ఖండనఖండనము	...	0	4	0
8 చిత్రాయజ్ఞాత్రిపు విమర్శనము (పత్రికాధిపతి)	...	0	4	0
9 సంగదోషము	...	0	3	0
10 అస్పృశ్యతానివారణ ఖండనము (మల్లాది రామకృష్ణచయనులుగారు)	0	8	0	
11 వత్సలనీతిశతకము	...	0	1	0
12 నర్మారావుపేట శతావధానము (తిరుపతి వెంకటేశము)	...	0	3	0
13 పశ్యశబ్దవిచారము	...	0	2	0
14 పురశ్చరణము	...	0	2	0
15 శంతనురాజచరిత్ర	...	0	14	0
16 వర్ణవృత్త	...	0	4	0
17 స్వర్ణకారవ్యవహారము	...	1	8	0
18 శుద్ధాంధహరిశ్చంద్ర చరిత్రము	...	0	10	0
19 అభినవకామంతల నాటకము	...	0	8	0
20 నూతనసంహిత-ఆంధ్రము	...	2	0	0
21 స్కాందమహాపురాణాంతర్గతనాగరఖండము (౧ సంపుటము)	1	0	0	
22 డిటా నాగరఖండము (౨ సంపుటము)	1	8	0	
23 డిటా నాగరఖండము (3 సంపుటము)	1	8	0	
24 భారతీయప్రబోధము (పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి)	0	4	0	
25 ధర్మచిన్మయము.	0	4	0	
26 భారతకథాతత్త్వనిర్ణయము (మల్లాదిరామకృష్ణవిద్వచ్చయనులుగారు)	0	4	0	

అభినవసరస్వతీకార్యస్థానము, జానపాడు, పిడుగురాళ్ళపోస్టు,

గుంటూరు జిల్లా.